

»I kraft av det riksdagsmannaval, som i» N. N. »valkrets blivit den — — — (dag, månad, år) — — — förrättat, varder» N. N. »härigenom befullmäktigad att för en tid av åtta år, räknade från och med den 1 januari nästkommande år.» (eller, där valet skett på grund av § 7 mom. 3 eller 4 riksdagsordningen: »för tiden till den 1 januari år — — —») »vara ledamot av riksdagens första kammare.» Ort och tid.

26 §.

Har riksdagsman annorledes än i 21 § sägs avgått före utgången av den tid, för vilken han blivit vald, och skall platsen besättas från den valkrets, som utsett den avgångne, då skall Konungens befallningshavande vid offentlig förrättning, som hålles så snart ske kan och varom underrättelse minst åtta dagar förut meddelas genom anslag och medelst tryck så som med Konungens befallningshavandes kungörelser vanligen förfäres, verkställa ny röstsammanräkning enligt de i 21 och 22 §§ angivna grunder.

Är i nu nämnt fall annan valkrets berättigad till den lediga platsen, eller skall plats, när åttaårsperioden för en valkrets tilländalupit, övergå från denna till valkrets inom annan grupp, varder för platsens besättande i den därtill berättigade valkretsen ny röstsammanräkning verkställd vid offentlig förrättning, som nyss sagts. Förrättningen hålles i förra fallet så snart ske kan och i senare fallet under september månad det sista året i nämnda åttaårsperiod. Röstsammanräkningen skall avse i valkretsen jämlikt § 7 mom. 2 eller 3 riksdagsordningen hållet val, gällande för tid för vilken platsen enligt mom. 4 samma paragraf skall besättas, och verkställas enligt de i 19—22 §§ angivna grunder så som om den utgjorde fortsättning av den ursprungliga sammanräkningsförrättningen och ytterligare en plats skolat därvid tillsättas. Där den, som efter vad nu sagts skulle hava erhållit platsen, redan blivit vald till ledamot av kammaren för valkretsen eller avlidit eller eljest ej längre är valbar, tillerkännes platsen den, vars namn kommer närmast i ordningen inom det parti, platsen tilldelats.

Efter avslutande av sammanräkning, som i denna paragraf avses, skola valsedlarna åter inläggas under förseglning.

27 §.

Vid förrättning, som i nästföregående paragraf avses, skall Konungens befallningshavande i protokoll upptaga de föreliggande omständigheterna samt vilken på grund därav skall inträda såsom ledamot av kammaren. Sedan detta protokoll vid förrättningen upplästs, utfärde Konungens befallningshavande omedelbart fullmakt för den sålunda utsedde. Sådan fullmakt skall, allt efter som utseendet skett vid förrättning enligt 26 § första eller andra stycket, hava nedan intagen lydelse:

»Sedan» N. N. »blivit för» N. N. »valkrets utsedd till ledamot av riksdagens första kammare för en tid av åtta år, räknade från och med den 1 januari år — — —» (eller, där den avgångne blivit utsedd jämlikt § 7 mom. 3 eller 4 riksdagsordningen: »för tiden till den 1 januari år — — —») »men denna plats blivit ledig, har vid förrättning enligt 26 § första stycket lagen om val till riksdagen» N. N. »blivit utsedd att inträda såsom ledamot av nämnda kammare för tiden till den 1 januari år — — —; varom detta länder till bevis och fullmakt.» Ort och tid.

»Sedan plats i riksdagens första kammare övergått från» N. N. »till» N. N. »valkrets, har vid förrättning enligt 26 § andra stycket lagen om val till riksdagen» N. N. »blivit utsedd att inträda såsom ledamot av nämnda kammare för tiden till den 1 januari år — — —;» (eller, där inträdet skall ske först vid ingången av nästkommande år: »från och med den 1 januari år — — — till den 1 januari år — — —;») »varom detta länder till bevis och fullmakt.» Ort och tid.

28 §.

Finnes vid sammanräkning, som i 26 § avses, å därvid för varje särskilt fall ifrågakommande valsedlar icke namn å någon, som enligt givna regler kan inträda såsom ledamot av kammaren å den lediga platsen, då skall nytt val anställas för platsens besättande.

Omfattar valkretsen landstingsområden, tillhörande olika län, skall Konungens befallningshavande, som förrättar röstsammanräkningen, hos Konungen anmäla behovet av nytt val för platsens besättande.

29 §.

Om besvär över val till första kammaren är stadgat i riksdagsordningen.

Om val till andra kammaren.

Valkretsar.

30 §.

För valen till andra kammaren indelas riket i tjugufem valkretsar, nämligen:

Stockholms stad;
Göteborgs stad;
Göteborgs och Bohus läns landstingsområde;
Malmö, Hälsingborgs, Landskrona och Lunds städer;
Malmöhus läns valkrets, innefattande länets landsbygd samt städerna Ystad, Trelleborg, Skanör med Falsterbo, Eslöv och Höganäs;
Älvsborgs läns norra valkrets, innefattande Nordals, Sundals, Valbo, Tössbo, Vedbo, Flundre, Väne, Bjärke, Vättle, Ale, Kullings och Gäsene härad samt städerna Ämål, Vänersborg, Alingsås och Trollhättan;
Älvsborgs läns södra valkrets, innefattande Äs, Kinds, Redvägs, Marks, Vedens och Bollebygds härad samt städerna Borås och Ulricehamn;
vart och ett av rikets övriga län.¹

Om valdistrikt och om valnämnd.

31 §.

1. Varje kommun skall med de undantag, som här nedan i mom. 2—7 angivas, bilda ett valdistrikt.

2. Är stad delad i valkretsar för val av stadsfullmäktige, utgör sådan valkrets ett valdistrikt vid riksdagsmannaval, såvida icke jämlikt mom. 3 ytterligare delning i valdistrikt beslutes.

3. Stad eller valkrets för stadsfullmäktigval må, där så finnes lämpligt, delas i två eller flera valdistrikt.

4. Är landskommun delad i valkretsar för val av kommunalfullmäktige, utgör sådan valkrets ett valdistrikt vid riksdagsmannaval, såvida icke jämlikt mom. 6 eller 7 ytterligare delning i valdistrikt beslutes.

5. Höra delar av landskommun till olika valkretsar för riksdagsmannaval eller landstingsmannaval, bildar varje del ett valdistrikt för riksdagsmannaval, där ej jämlikt mom. 6 eller 7 ytterligare delning i valdistrikt beslutes.

6. Landskommun, valkrets för kommunalfullmäktigval eller sådan del av kommun, som i mom. 5 sägs, skall, där antalet invånare i sådan kommun, valkrets eller del av kommun överstiger 3,000, indelas i två eller flera valdistrikt med högst 3,000 invånare; dock att på framställning av kommunalstämma

¹ Paragrafen har erhållit förestående lydelse genom denna lag.

Konungens befallningshavande må härifrån medgiva undantag, där särskilda förhållanden inom kommunen anses göra sådan indelning obehövlig eller olämplig.

7. Om landskommun, valkrets för kommunalfullmäktigval eller sådan del av kommun, som i mom. 5 sägs, till följd av samfärdsförhållanden eller andra orsaker finnes icke lämpligen böra utgöra ett enda valdistrikt, må sådan kommun, valkrets eller del av kommun delas i två eller flera valdistrikt.

32 §.

1. Förslag om indelning i valdistrikt, som i 31 § 3 och 7 mom. sägs, må väckas genom framställning hos Konungens befallningshavande av den, som är boende och vid riksdagsmannaval röstberättigad inom den kommun eller del av kommun, om vars delning i valdistrikt är fråga. Ej må framställning bifallas med mindre yttrande inhämtats från kommunalstämma eller i stad magistrat och stadsfullmäktige. Skall kommun på landet delas, må delar av samma by eller hemman ej utan synnerliga skäl förläggas till olika valdistrikt.

Utan föregående framställning vare Konungens befallningshavande berättigad och i fall, varom stadgas i 31 § 6 mom., pliktig att om indelning i valdistrikt eller ändring i redan skedd indelning förordna, sedan på landet kommunalstämma och i stad stadsfullmäktige beretts tillfälle att i ärendet avgiva yttrande. Om ändring i distriktsindelning vare Konungens befallningshavande pliktig att i den ordning nyss sagts förordna även för det fall, att så erfordras, då kommun, efter att tidigare hava indelats i valdistrikt för riksdagsmannaval, delas i valkretsar för val av kommunalfullmäktige eller stadsfullmäktige.

Beslut angående indelning i valdistrikt skall av Konungens befallningshavande omedelbart kungöras och, där det icke på anförda besvär undanröjts, träda i tillämpning, på landet beträffande val, som förrättas enligt den under nästpåföljande år upprättade röstlängden, och i stad å tid, som i beslutet skall angivas.

2. Över beslut, som i 1 mom. avses, må besvär anföras i den ordning, som är bestämd för överklagande av Konungens befallningshavandes utslag i mål, vilka bedömas efter förordningarna om kommunalstyrelse.

33 §.

För varje valdistrikt å landet skall finnas en valnämnd av fem inom distriktet boende personer. Ordförande i denna nämnd jämte suppleant för honom förordnar Konungens befallningshavande årligen före februari månads utgång. De fyra ledamöterna jämte två suppleanter väljas varje år å ordinarie kommunalstämma under tiden från och med den 16 mars till och med den 30 april eller, i kommun, där fullmäktige finnas, å fullmäktiges ordinarie sammanträde under samma tid. Det åligger i förra fallet kommunalstämman och i senare fallet kommunalfullmäktiges ordförande att ofördröjligen om valet underrätta valnämndens ordförande samt utan lösen låta tillställa en var av de valda ledamöterna och suppleanterna i valnämnden ett utdrag av stämmoprotokollet, i vad dem rör. Om de personers namn och bostad, som blivit till ordförande och suppleant för honom utsedda, låter Konungens befallningshavande i länskungörelserna meddela underrättelse.

34 §.

I valnämnden skola minst tre vara närvarande. Äro såväl ordföranden som dennes suppleant hindrade att vara tillstädes, utser nämnden inom sig en ledamot att fullgöra vad vid sammanträdet och i anledning därav åligger ordföranden.

Såsom nämndens beslut gäller den mening, om vilken de flesta röstande sig förena, eller, vid lika rösttal, den mening, ordföranden biträder.

Vid valnämndens sammanträden föres protokoll av ordföranden.

35 §.

Av kommunalstämma lämnat uppdrag att vara ledamot eller suppleant i valnämnd må ej annan avsäga sig än ämbets- eller tjänsteman, som av sin befattning är hindrad att uppdraget fullgöra; den, som uppnått sextio års ålder; samt den, vilken eljest uppgiver hinder, som av stämman godkännes.

36 §.

Menar någon att val av ledamot eller suppleant i valnämnd icke skett i laga ordning, eller vill någon klaga däröver att av honom gjord avsägelse av uppdrag, som i 35 § avses, icke godkänts, äge han att hos Konungens befallningshavande anförda besvär före klockan tolv å femtonde dagen, i förra fallet från den dag valet hölls, och i senare fallet från den dag, då det beslut meddelades, däri rättelse sökes; och må över Konungens befallningshavandes utslag i sådant mål klagan ej föras.

Om röstlängd.

37 §.

För varje valdistrikt skall röstlängd upprättas, på landet och i stad, där magistrat ej finnes, av den tjänsteman, som verkställer debitering av utskylderna till kronan, samt i annan stad av magistraten eller, där särskilda tjänstemän äro för nämnda debitering förordnade, av dessa under magistratens in-seende.

38 §.

Röstlängd upprättas före den 30 juni varje år och skall efter mantalslängden för samma år upptaga alla invånare inom valdistriktet, vilka uppnått eller under kalenderåret uppnå en ålder av tjugutre år. Envar sådan person, om vilken upplysning ej vinnes, att han den 10 juni brister i något av vad lag stadgar såsom villkor för rösträtt, antecknas i längden såsom röstberättigad; dock att i fråga om den, som först under kalenderåret uppnått eller uppnår en ålder av tjugutre år, anmärkes, att rösträtt ej tillkommer honom förr än efter utgången av löpande kalenderår.

Närmare föreskrifter i avseende å röstlängdens upprättande, så ock om skyldighet för vederbörande myndigheter att lämna erforderliga uppgifter till införande i längden meddelas av Konungen.

39 §.

Senast den 30 juni skall röstlängd vara avsänd eller avlämnad för landet till ordföranden i valnämnden och i stad till magistraten, där denna ej själv verkställt upprättandet.

Envar, som det åstundar, äger att under behörig tillsyn taga del av röstlängden ävensom göra avskrift därav.

40 §.

Från och med den 6 till och med den 12 juli skall röstlängden vara å lämpligt ställe inom valdistriktet under behörig tillsyn framlagd för granskning.

Där å någon ort särskilda omständigheter därtill föranleda, må efter Konungens befallningshavandes medgivande stället för röstlängdens framläggande till granskning förläggas utom valdistriktets område.

Det åligger valnämndens ordförande eller magistraten att ej mindre senast den 30 juni kungöra, på sätt i 41 § sägs, tid och ställe för framläggandet än även ofördröjligen till envar i röstlängden upptagen person, som däri icke antecknats såsom röstberättigad, härom med allmänna posten sända underrättelse med angivande av den eller de omständigheter, på grund varav han från rösträtt uteslutits. Till dem, vilka äro av allmänna fattigvården omhändertagna för varaktig försörjning eller sakna stadigt hemvist, vare dock ej nödigt att sända underrättelse.

I kungörelse samt underrättelse, varom i denna paragraf förmäles, skall jämväl angivas tiden, inom vilken anmärkning mot röstlängd för att upptagas till prövning bör, jämlikt 42 § här nedan, vara till valnämndens ordförande eller magistraten inlämnad, samt tid och ställe för prövning enligt 45 § av sålunda gjorda anmärkningar.

41 §.

Kungörelse samt underrättelse, varom i 40 § förmäles, skola avfattas enligt av Konungen fastställda formulär.

Kungörelsen skall uppläsas i kyrkan och, där så kan ske, i ortstidningar införas.

42 §.

Vill någon, vilken rösträtt enligt längden ej tillkommer, för sig påstå sådan rätt, eller anser någon, att annan icke må vara däri upptagen såsom röstberättigad, äger han att sina anmärkningar, skriftligen avfattade och åtföljda av de bevis han vill åberopa, ingiva till valnämndens ordförande eller magistraten sist den 18 juli före klockan tolv på dagen.

Närmare föreskrifter angående anmärknings framställande må meddelas av Konungen.

43 §.

Har någon i rätt tid gjort anmärkning däremot, att annan i röstlängden upptagits såsom röstberättigad, skall härom till denne av valnämndens ordförande eller magistraten ofördröjligen med allmänna posten sändas underrättelse med angivande av dagen för anmärkningens prövning. Sådan underrättelse skall avfattas enligt av Konungen fastställt formulär.

44 §.

Varder anmärkning ej ingiven inom föreskriven tid, kommer den ej under prövning.

45 §.

Den 25 juli eller, om söndag då infaller, nästa dag sammanträder på landet för varje valdistrikt valnämnden för prövning av de mot röstlängden framställda anmärkningar. Samma lag vare i stad för magistraten, dock att sammanträde, som skulle hållas å måndag, i stället äger rum nästa dag. Sammanträdet skall börja klockan sju eftermiddagen, och vare förhandlingarna offentliga.

Sedan vid sammanträdet tillfälle lämnats till bemötande av gjorda anmärkningar med rätt för den, mot vilkens rösträtt anmärkning blivit enligt 42 § framställd, att åberopa jämväl omständigheter, som inträffat efter den 18 juli, skall valnämnden eller magistraten över varje i behörig tid framställd anmärkning omedelbart eller senast dagen efter slutad förhandling avkunna beslut, som, med angivande i korthet av skälen därför, tecknas å den prövade anmärkningsskriften.

I röstlängden införas de rättelser, som av dessa beslut föränledas.

Röstlängden, sålunda rättad, underskrives av valnämnden eller magistraten. Har anmärkning mot röstlängden ej inom behörig tid framställts, varde intyg därom av valnämndens ordförande eller magistraten tecknat å längden.

46 §.

1. Vill någon klaga över beslut, som i 45 § sägs, göra härom anmälan hos valnämndens ordförande eller magistraten genast eller sist å tredje dagen från den dag, då beslutet avkunnades, och ingive sina besvär till Konungens befallningshavande sist före klockan tolv å tionde dagen från sistnämnda dag.

Det åligger valnämndens ordförande eller magistraten att, då anmälan om besvär sker, därom göra anteckning vid beslutet å anmärkningsskriften samt

att, sedan den för anmälan bestämda tid utlupit, ofördröjligen insända till Konungens befallningshavande utdrag av röstlängden i de delar, som angå besvär, varom anmälan skett, ävensom handlingarna rörande dessa besvär.

2. Avse besvären annan än klaganden, skola de ingivas i två exemplar; och vare i sådant fall klaganden skyldig att genast åter uttaga det ena exemplaret av de ingivna besvärshandlingarna och låta det tillställas den, som besvären avse, samt inom den tid av minst två, högst tio dagar, som Konungens befallningshavande efter omständigheterna i varje särskilt fall bestämmer, till Konungens befallningshavande inkomma med bevis om dagen för delgivningen.

47 §.

Göres ej anmälan, som i 46 § 1 mom. sägs, eller ingivas ej besvären inom föreskriven tid, eller inkommer ej bevis, som i 46 § 2 mom. sägs, inom därför bestämd tid, varda besvären ej upptagna till prövning.

48 §.

Har före utgången av den för ingivande av delgivningsbevis bestämda tid klaganden låtit besvärshandlingarna tillställas den, som besvären avse, äge denne tillfälle att inom den tid av minst två, högst tio dagar, som Konungens befallningshavande utsätter, räknad från dagen för handlingarnas delgivning, till Konungens befallningshavande inkomma med förklaring.

49 §.

Vad i avseende å besvärshandlingars delgivning och ingivande av bevis där om samt förklarings avgivande bör iakttas, så ock påföljden för försummelse att i rätt tid inkomma med delgivningsbevis skall tecknas på besvärsskriften.

50 §.

Då inkommet besvärsmål är i skick att kunna avgöras, teckne Konungens befallningshavande å besvärshandlingarna sitt beslut och återsände handlingarna till valnämndens ordförande eller magistraten. De rättelser, som av Konungens befallningshavandes beslut föränledas, skola av ordföranden eller magistraten i röstlängden införas.

Ej må besvärshandlingar till part återställas.

51 §.

Över Konungens befallningshavandes beslut må särskild klagan ej föras. Anföres besvär över valförrättning, vid vilken beslutet tjänat till efterrättelse, må i sammanhang därmed talan mot beslutet fullföljas.

52 §.

Har emot röstlängd, som blivit i föreskriven ordning framlagd, anmärkning ej förekommit, eller har i anledning av framställd anmärkning beslut givits och rättelse, där sådan ifrågakommer, i längden gjorts, lände den röstlängd vid riksdagsmannaval, som därefter, intill dess ny röstlängd på enahanda sätt kommit till stånd, hålles, till ovillkorlig efterrättelse, där ej, på sätt nedan stadgas, rättelse skall i längden verkställas.

Har på klagan, som i samband med besvär över valförrättning blivit förd, röstlängden i någon del förklarats felaktig, skall, evad felaktigheten länt till förrättningens upphävande eller ej, Konungens befallningshavande i längden införa de av beslutet föränledda rättelser.

53 §.

Ej må vid klagan över beslut i fråga om anmärkning mot röstlängd andra bevis gälla än de, som hos valnämnden eller magistraten varit i laga ordning föredragna.

Om registrering av partibeteckningar.

54 §.

1. Förening med politiskt syfte, som icke utgör underavdelning av sådan förening och som har minst ettusen vid val till riksdagens andra kammare röstberättigade medlemmar, (parti) må, i den ordning och på de villkor här nedan stadgas, erhålla registrering av ett partinamn eller en annan beteckning i ord för partiet eller för den meningsriktning partiet företräder (partibeteckning).

2. Ansökan om registrering av partibeteckning skall göras skriftligen i justitiedepartementet, där register över partibeteckningar föres. Frågor om registrering avgöras av chefen för nämnda departement i närvaro av tre bland de av riksdagen valde fullmäktige i riksbanken och tre bland fullmäktige i riksgäldskontoret.

3. Partibeteckning må ej registreras med mindre den tydligt skiljer sig från beteckning, som redan är registrerad eller om vilkens registrering ansökan tidigare inkommit men ännu ej prövats.

4. Registrerad partibeteckning skall avföras ur registret på ansökan av det parti, för vilket registreringen skett, eller ock efter ansökan av annat parti, där det visas att förstnämnda parti blivit upplöst eller vid två på varandra följande val i hela riket till andra kammaren icke i någon valkrets anmält kandidater på sätt i 56 § sägs.

5. Då partibeteckning registrerats eller ur registret avförts, skall kungörelse därom genom justitiedepartementets försorg på sökandens bekostnad införas i allmänna tidningarna.

6. Parti, som erhållit registrering av partibeteckning, skall till registret anmäla ett ombud att utöva de befogenheter, varom i 56 § sägs.

7. När val i hela riket till andra kammaren skola äga rum, skola i god tid före valen från justitiedepartementet till samtliga Konungens befallningshavande översändas utdrag ur registret, upptagande varje partibeteckning som är registrerad på grund av ansökan, vilken gjorts, om valen förrättas på grund av bestämmelsen i 17 § 1 mom. riksdagsordningen, senast den 1 augusti närmast före valen samt, om valen förrättas på grund av Konungens förordnande jämlikt 17 § 2 mom. riksdagsordningen, senast femte dagen efter det förordnandet givits. Vid varje beteckning skall angivas det parti, för vilket registreringen skett, samt partiets enligt 6 mom. anmälda ombud.

Anmäles till registret att nytt ombud blivit utsett, skola Konungens befallningshavande ofördröjligen underrättas om förändringen för anteckning i registerutdragen.

Om valets förberedande, kungörande och förrättande.

55 §.

1. Val i hela riket till andra kammaren förrättas, då valen ske på grund av 17 § 1 mom. riksdagsordningen, å tredje söndagen i september månad samt, i fall som i 17 § 2 mom. riksdagsordningen avses, å den sön- eller helgdag, som av Konungen bestämmes.

Om valdag, som bestämmes av Konungen, skall generalpoststyrelsen under rättas.

2. Annat val till andra kammaren än i 1 mom. sägs förrättas å sön- eller helgdag, som Konungens befallningshavande sist trettionde dagen förut låter kungöra i ortstidningar; och skall generalpoststyrelsen underrättas om valdagen.¹

¹ Paragrafen har erhållit förestående lydelse genom denna lag.

56 §.

1. Då val skall förrättas, äge parti, vars partibeteckning är upptagen å det närmast före valet jämlikt 54 § 7 mom. utsända registerutdrag, för varje valkrets hos Konungens befallningshavande såsom kandidater anmäla minst fem högst femton valbara personer.

2. Anmälan skall göras skriftligen genom partiets i registerutdraget angivna ombud eller genom någon av honom därtill förordnad person samt hava inkommit sist å tjugufemte dagen före valdagen. Vid anmälan skola fogas intyg, utvisande att envar av de anmälda kandidaterna är i röstlängd för valdistrikt inom valkretsen uppförd såsom röstberättigad och senast valdagen uppnått tjugufem års ålder, ävensom intyg av varje kandidat, att han lämnat partiet tillstånd att anmäla honom.

Giver anmälan eller därvid fogade handlingar anledning till anmärkning, skall Konungens befallningshavande därom underrätta den genom vilken anmälan skett.

Senast å femte dagen efter utgången av anmälningstiden må skedd anmälan ändras samt erforderliga intyg ingivas.

3. Två eller flera partier, vilka på sätt ovan nämnts anmält kandidater och vilka ämna samverka med varandra i kartell vid valet, äga hos Konungens befallningshavande gemensamt anmäla en kartellbeteckning. Sådan kartellbeteckning skall tydligt skilja sig från varje i registerutdraget upptagen partibeteckning ävensom från kartellbeteckning, som tidigare behörigen anmälts för valet.

Anmälan av kartellbeteckning skall göras skriftligen genom partiernas i registerutdraget angivna ombud eller genom personer, som av ombuden därtill förordnats, samt hava inkommit till Konungens befallningshavande senast den dag, som angives i 2 mom. tredje stycket.

4. Sedan den tid gått till ända, inom vilken kandidatanmälan må ändras och anmälan av kartellbeteckning må ske, skall Konungens befallningshavande ofördröjligen företaga slutlig prövning av de inkomna anmälningarna av kandidater och kartellbeteckningar. Finnes någon kandidat icke vara valbar, eller är icke visat, att han lämnat partiet tillstånd att anmäla honom, skall hans namn å anmälan anses obefintligt.

Över godkända anmälningar upprättas Konungens befallningshavande en lista. Å denna uppföras först anmälda kartellbeteckningar i bokstavsordning och under varje kartellbeteckning, likaledes i bokstavsordning, partibeteckningarna för de partier, som ingå i kartellen, jämte under varje partibeteckning de av partiet anmälda kandidaterna. Därefter uppföras i bokstavsordning partibeteckningarna för de partier, vilka icke anmält kartellbeteckning, jämte under var och en av dessa partibeteckningar de av partiet anmälda kandidaterna. Å listan utsättes även erinran om bestämmelserna i 59 § andra och fjärde styckena. Formulär till listan fastställas av Konungen.

Över Konungens befallningshavandes beslut i ärende varom i detta mom. sägs må klagan föras allenast i samband med besvär över valet.

5. Därefter utfärdar Konungens befallningshavande omedelbart kungörelse om valet, vilken uppläses i kyrkorna och införes i ortstidningar.

I kungörelsen skall upptagas:

- a) antalet av dem, som skola väljas inom valkretsen;
- b) dag och tider för valet;
- c) valstället för varje valdistrikt;
- d) den i 4 mom. omförmälda lista; samt
- e) erinran om rätt för väljare att i vissa fall utöva rösträtt inom riket å postanstalt samt utom riket å svensk beskickning eller svenskt konsulat.¹

¹ 5 mom. i paragrafen har erhållit förestående lydelse genom denna lag.

57 §.

1. Val förrättas på landet inför valnämnden samt i stad, som utgör ett val-distrikt, inför magistraten och i annan stad inför magistratens deputerade, var-om i 91 § sägs.

Om rätt för väljare att i vissa fall avlämna valsedel inom riket å post-anstalt samt utom riket å svensk beskickning eller svenskt konsulat stadgas i 70—75 §§.

2. Valet äger rum inför öppna dörrar. Ej må därvid tal hållas eller tryckta eller skrivna upprop till de väljande tillåtas inom vallokalen.

Det åligger de närvarande att ställa sig till efterrättelse de föreskrifter, som valförrättaren för ordningens upprätthållande och valförrättningens behöriga fortgång finner skal meddela. Uppstår oordning, som valförrättaren ej kan avstyra, äger han att avbryta förrättningen.

I vallokal skola finnas anslagna exemplar av denna lag samt av den i 56 § 4 mom. omförmälda lista.¹

58 §.

Valet skall börja klockan nio förmiddagen och fortgå till klockan tre eftermiddagen samt därefter fortsättas å landet från klockan fem till klockan åtta och i stad från klockan fem till klockan nio eftermiddagen; dock att, där högmässogudstjänst å valdagen hålles i den församling, till vilken valdistrik-tet hör, uppehåll göres för den tid gudstjänsten pågår.

Där å någon ort andra tider för valets förrättande finnas mera lämpliga, äge Konungens befallningshavande att därom på framställning av valförrät-taren förordna, med iakttagande att tillträde till valet skall finnas minst två timmar före klockan tre eftermiddagen samt å landet minst två timmar efter klockan fem eftermiddagen och i stad minst två timmar efter klockan sju eftermiddagen.

59 §.

Vid valet skola begagnas valsedlar av vitt papper utan kännetecken.

Å valsedel skall ovanför namnen utsättas en, två eller tre beteckningar i ord för viss grupp väljare eller för samverkande sådana grupper eller för viss meningsriktning (väljarbeteckning). Utsättas två eller tre beteckningar, skola de uppföras den ena under den andra. Användes kartellbeteckning, som uppförts å den i 56 § 4 mom. omförmälda lista, skall den sättas såsom första beteckning och såsom andra beteckning utsättas någon av de å listan under kartellbeteckningen uppförda partibeteckningarna. Partibeteckning, som å listan uppförts under kartellbeteckning, må ej å valsedel upptagas i annan ordning än nu är sagd. Annan partibeteckning må användas antingen såsom första, andra eller tredje beteckning.

Valsedel skall upptaga namnen antingen i en följd, det ena under det andra, eller ock på sätt formulär 2 vid denna lag utvisar. — I förra fallet må nam-nen å valsedeln vara högst två utöver det antal riksdagsmän valet avser. Nam-nen gälla själva riksdagsmannavalet samt, i den mån de därvid icke tagas i anspråk, val av efterträdare för avgången riksdagsman. — I senare fallet må å sedelns vänstra sida upptagas högst två namn utöver det antal riksdags-män valet avser. Dessa namn skola uppföras vart för sig i de särskilda rum-men och gälla själva riksdagsmannavalet samt, i den mån namnen därvid icke tagas i anspråk, val av efterträdare. För efterträdarevalet må dessutom i motsvarande rum å sedelns högra sida uppföras högst två namn för vart och ett av de för själva riksdagsmannavalet upptagna namnen. Upptager rum å sedelns högra sida två namn, skola de förekomma det ena under det andra.

Har å valsedel utsatts partibeteckning, som uppförts å den i 56 § 4 mom.

¹ Paragrafen har erhållit förestående lydelse genom denna lag.

omförmälda lista, skall, om sedeln upptager namnen i en följd, det ena under det andra, såsom första namn å sedeln, samt, om sedeln upptager särskilda efterträdarenamn, såsom första namn å dess vänstra sida upptagas namnet på någon kandidat, som å nämnda lista uppförts under den beteckningen.

Valsedel bör innehålla tydlig uppgift på den eller de utseddans namn, titel eller yrke och hemvist så ock den beteckning i övrigt, som kan vara nödig för att fullt otvetydigt utmärka, vem eller vilka åsyftas.

60 §.

Vid valförrättningen skola användas särskilda valkuvert. Om beskaffen-heten av kuvert och tillhandahållande därav stadgas i 96 §.

Blanketter till valsedlar skola tillhandahållas i vallokalen.

I vallokalen skola till lämpligt antal finnas avskilda platser, avsedda att möjliggöra för väljare att med valhemlighetens bevarande inlägga sin val-sedel i valkuvert. För sådant ändamål skola dessa platser vara inrättade med skärmar eller på annat dylikt sätt, dock så att för såväl valförrättaren som allmänheten är synligt, när en plats är upptagen. Det åligger valförrättaren att vaka över att väljares förehavande där ej må av någon kunna iakttagas.

Vid valet skall begagnas valurna för nedläggande av valkuvert. Omedel-bart före röstningens början visar ordföranden de närvarande, att urnan är tom.¹

61 §.

Envar som anmäler sig till röstning erhåller vid valbordet ett valkuvert. Sedan väljaren vid någon av de i 60 § omförmälda avskilda platser inlagt sin valsedel i kuvertet och tillslutit detsamma, överlämnar han utan dröjsmål personligen kuvertet till ordföranden.

Väljaren skall, då han överlämnar valkuvertet, för valförrättaren upp-giva sitt fullständiga namn och sitt hemvist inom valdistriktet. Sedan ord-föranden förvissat sig om att väljaren är i röstlängden upptagen såsom röst-berättigad och tillsett, att kuvertet är tillslutet och utan annat märke än i 96 § föreskriven ändamålsbeteckning, nedlägger ordföranden kuvertet i valurnan, i sammanhang varmed i röstlängden vid väljarens namn göres anteckning, att rösträtten utövats. Valkuvert, som ej är tillslutet eller som är märkt med an-nat kännetecken än föreskriven ändamålsbeteckning, skall ej mottagas.

Väljare, som på grund av kroppsligt fel är oförmögen att i föreskriven ordning avgiva sin röst, äger att till biträde vid röstningen anlita den han själv därtill utser.¹

62 §.

Äro äkta makar båda röstberättigade, må den ena av dem ingiva valsedel genom andra maken. Vill make begagna den rätt nu är sagd, skall valsedels-försändelse anordnas tidigast aderton dagar före valet.¹

63 §.

För valsedelsförsändelse skall användas ett valkuvert (innerkuvert) och ett ytterkuvert, båda av särskilt slag. Om beskaffenheten av kuvert och tillhanda-hållande därav stadgas i 96 §. Ej må för ändamålet andra kuvert brukas.

Väljaren skall själv frivilligt inlägga sin valsedel i innerkuvertet och till-sluta detta samt i närvaro av ett ojävigt vittne inlägga innerkuvertet i ytter-kuvertet, vilket omedelbart därpå tillslutes av väljaren. En å ytterkuvertet anbragt förklaring att sålunda tillgått skall därefter av väljaren egenhändigt undertecknas. Vid namnet tecknas uppgift å det valdistrikt väljaren vid tiden för valet tillhör och hans hemvist inom valdistriktet.

Vittnet intygar å ytterkuvertet, med angivande av dag och ort för intygets meddelande, att väljaren egenhändigt undertecknat nämnda förklaring.¹

¹ Paragrafen har erhållit förestående lydelse genom denna lag.

64 §.

Äkta make, som vill avgiva valsedel för andra maken, avlämnar vid valförrättningen till ordföranden valsedelsförsändelse, varom sägs i 62 och 63 §§. Finnes att båda makarna äro röstberättigade, att ytterkuvertet är sådant, som avses i 63 §, samt att därå äro tecknade förklaring av väljaren ävensom vittnesintyg i behörigt skick, och förekommer ej skäligen anledning antaga, att ytterkuvertet blivit efter tillslutandet öppnat, bryter ordföranden ytterkuvertet; i annat fall skall det ej mottagas.

Är innerkuvertet sådant, som avses i 63 §, samt tillslutet och utan annat märke än i 96 § föreskriven ändamålsbeteckning, skall ordföranden omedelbart nedlägga kuvertet i valurnan, i sammanhang varmed i röstlängden vid väljarens namn göres anteckning, att rösträtten utövats.

Är innerkuvertet ej sådant, som avses i 63 §, eller ej tillslutet eller finnes å detsamma annat märke än ändamålsbeteckningen, skall det återlämnas.¹

65 §.

Ej må någon i annan ordning än nu är sagd utöva sin rösträtt; dock skall om rätt att i vissa fall avlämna valsedel inom riket å postanstalt samt utom riket å svensk beskickning eller svenskt konsulat gälla vad i 70—75 §§ stadgas.¹

66 §.

Då uppehåll i valförrättningen sker, skall valurnan omsorgsfullt förseglas under minst två närvarandes sigill samt därefter sättas i säkert förvar; och bör, innan förseglingen vid förrättningens fortsättande borttages, valförrättaren inför öppna dörrar förvissa sig om att sigillen äro obrutna.¹

67 §.

De väljare, som, då uppehåll för gudstjänst eller eljest göres i valförrättningen eller då valförrättningen skall sluta, äro tillstädes i vallokalen eller, om utrymme där saknas, å anvisad plats därintill men ej då hunnit deltaga i valet, äga rätt att avlämna sina valsedlar.¹

68 §.

1. När alla, som vid det för valförrättningens slut fastställda klockslaget äga tillträde till valet, avlämnat sina valsedlar, förklarar ordföranden röstningen avslutad.

2. Omedelbart därefter uttagas valkuverten ur valurnan och räknas öppnade. I det protokoll, som i överensstämmelse med av Konungen fastställt formulär och däri givna anvisningar skall föras vid förrättningen, antecknas antalet valkuvert. Jämväl räknas och upptages i protokollet antalet personer, som enligt anteckningarna i röstlängden deltagit i valet. Därefter tillkännagives såväl antalet valkuvert som antalet nyssnämnda personer.

3. Sedan dessa åtgärder vidtagits, förfäres på följande sätt.

a) Valkuverten öppnas och innehållet uttages.

b) Befinnes därvid ett valkuvert vara tomt eller dess innehåll utgöras av annat eller mera än en valsedel, skall, efter det att i sistnämnda fallen innehållet återinlagts, valkuvertet inläggas i ett annat kuvert, som tillslutes. Antalet sålunda tillslutna kuvert räknas, varefter kuverten inläggas i ett eller flera omslag. Å varje omslag antecknas, att detsamma innehåller dylika kuvert, ävensom dessas antal.

c) Förekommer anledning antaga, att valsedel, som utgjort ett valkuverts enda innehåll, är ogill, lägges sedeln åsido. Antalet sålunda åsidolagda valsedlar räknas, varefter sedlarna inläggas i ett eller flera omslag. Å varje omslag antecknas, att detsamma innehåller dylika valsedlar, ävensom dessas antal.

¹ Paragrafen har erhållit förestående lydelse genom denna lag.

d) De valsedlar, vilka icke enligt bestämmelserna under b) och c) återinlagts i sina valkuvert eller lagts åsido, ordnas i grupper sålunda, att sedlar, vilka äro likalydande med avseende å väljarbeteckning, sammanföras i en grupp. Antalet valsedlar i varje grupp räknas, varefter sedlarna i varje grupp för sig inläggas i ett eller flera omslag. Å varje omslag antecknas de inläggande valsedlarnas väljarbeteckning samt antal.

e) De omslag, varom i b)—d) förmåles, skola, utöver ovan föreskrivna anteckningar, förses med anteckning, utvisande valdistriktet där förrättningen äger rum. Omslagen skola vara av hållfast beskaffenhet samt omsorgsfullt förseglas under minst två närvarandes sigill, vilka sigill avtryckas å protokollet.

4. I protokollet skall, utöver vad i 2 mom. sagts, ytterligare antecknas:

a) antalet valkuvert, vilka enligt bestämmelserna i 3 mom. b) inneslutits i andra kuvert, jämte antalet omslag, vari dessa kuvert inlagts;

b) antalet valsedlar, vilka enligt bestämmelserna i 3 mom. c) lagts åsido, jämte antalet omslag, vari dessa sedlar inlagts;

c) antalet valsedlar i varje sådan grupp, som omförmåles i 3 mom. d), samt gruppens väljarbeteckning jämte antalet omslag, vari gruppens sedlar inlagts.

5. Förrättningen bör utan avbrott bringas till slut. Därest särskilda skäl föranleda avbrott, må förrättningen icke avbrytas i annan ordning än att, sedan de i 2 mom. föreskrivna åtgärderna vidtagits, verkställandet av de i 3 och 4 mom. omförmälda åtgärderna i sin helhet uppskjutes, dock icke längre än till påföljande dag. Innan förrättningen sålunda avbrytes, skall tid för densammas fortsättande tillkännagivas; och skola valkuverten inläggas i omslag, vilka förseglas under minst två närvarandes sigill. Dessa omslag jämte andra till valet hörande handlingar skola därefter läggas i säkert förvar; och förrättningen må ej ånyo företagas, innan valförrättaren inför öppna dörrar förvissat sig om att de åsatta sigillen äro obrutna.¹

69 §.

Sedan valprotokollet upplästs och dess riktighet bekräftats av ordföranden och två av de närvarande, förklaras valförrättningen avslutad.

Valförrättaren skall därefter ofördröjligen till Konungens befallningshavande insända dels de förseglade omslag, som avses i 68 § 3 mom., dels ock valprotokollet och röstlängden. Sker insändandet med posten, skall försändelsen anordnas som värdepост.¹

Om rätt för väljare att i vissa fall avlämna valsedel å postanstalt, beskickning eller konsulat.²

70 §.

1. Är någon på grund av vistelse å annan ort inom riket förhindrad att utöva sin rösträtt vid valförrättningen för det valdistrikt, där han är i röstlängden uppförd, må han å valdagen avlämna valsedel, avseende valet i valkretsen dit nämnda distrikt hör, å fast postanstalt.

2. Kan med skäl antagas, att röstberättigad kommer att å valdagen vistas utom riket eller att röstberättigad, vilken utövar militärtjänst eller tillhör besättning eller annan personal å fartyg eller personalen vid statens järnvägar eller vid enskilt järnvägsföretag eller vid post-, tull- eller lotsverket, till följd av tjänstens utövning icke kan utöva sin rösträtt å valdagen, må sådan röst-

¹ Paragrafen har erhållit förestående lydelse genom denna lag.

² Rubriken har införts genom denna lag.

* 59—440024. Svensk författningssamling 1944, Nr 84.

berättigad före valdagen avlämna valsedel, avseende valet i den valkrets där han är i röstlängd upptagen, inom riket å fast postanstalt samt utom riket å svensk beskickning eller svenskt konsulat, som Konungen bestämmer.¹

71 §.

1. Väljare, som avlämnar valsedel enligt 70 §, skall innehava för sådant ändamål utfärdat utdrag ur röstlängden i det valdistrikt han tillhör, utvisande att han där är upptagen såsom röstberättigad vid valet, dagen för valet samt den Konungens befallningshavande, som skall verkställa röstsammanräkning för den valkrets väljaren tillhör.

2. Röstlängdsutdrag, som avses i 1 mom., utfärdas på landet av valnämndens ordförande och i stad av den magistraten därtill förordnar samt tecknas å ytterkuvert, varom förmåles i 73 §. Formulär till utdrag fastställs av Konungen.

Sådant utdrag må ej utfärdas före det röstlängden blivit, på sätt i 45 § sista stycket sägs, underskriven eller försedd med intyg, att anmärkning mot densamma ej inom behörig tid framställts, ej heller senare än dagen före valdagen.

Den som vill erhålla röstlängdsutdrag rörande sin rösträtt skall därom antingen personligen göra framställning hos den som äger utfärda utdraget eller ock till denne låta inlämna eller med posten insända egenhändigt undertecknad, av minst en person bevittnad ansökan. Ansökan må ock insändas till kommunalnämndens ordförande eller magistraten i den ort, där sökanden är uppförd i röstlängd, och skall i sådant fall ordföranden eller magistraten ofördröjligen överlämna ansökningen till den som har att utfärda utdraget. I ansökan bör uppgivas den sökandes fullständiga namn, födelseår och hemvist inom nämnda ort.

Där så begäres, skall utdrag med posten översändas till sökanden. Möter, då ansökan inkommit med posten, hinder för utfärdande av begärt utdrag, skall meddelande härom med angivande av hindrets art ofördröjligen översändas till sökanden.

3. Över gjorda ansökningar om röstlängdsutdrag samt utfärdade utdrag skall utdragsutfärdaren föra förteckning enligt av Konungen fastställt formulär. Överlämnas utdrag till sökanden personligen, skall denne i förteckningen genom sin namnteckning erkänna, att han mottagit detsamma. I annat fall skall utfärdaren i förteckningen anmärka till vem utdraget överlämnats eller under vilken adress det avsänts till sökanden.

Förteckning, som här avses, skall av utdragsutfärdaren omedelbart efter valet insändas till Konungens befallningshavande.¹

72 §.

Röstmottagare är inom riket den postfunktionär, som enligt av generalpoststyrelsen meddelade föreskrifter därtill utses, samt utom riket beskickningens eller konsulatets chef eller den han i sitt ställe sätter.

Röstmottagning skall äga rum från och med adertonde dagen före valdagen samt inom riket till och med valdagen och utom riket intill dess avgivna valsedlar, enligt vad i 75 § sägs, skola insändas till överståthållarämbetet.

Röstmottagning å postanstalt skall äga rum under den tid postanstalten hålles öppen för allmänheten, å valdag dock minst en timme före klockan elva förmiddagen och en timme efter klockan ett eftermiddagen. Där särskilda skäl därtill äro, må Konungen begränsa tiden för röstmottagning å valdag till den tid postanstalt hålles öppen för allmänheten, dock minst en timme.

¹ Paragrafen har erhållit förestående lydelse genom denna lag.

De väljare, som, då röstmottagning skall sluta, äro tillstädes i röstningslokalen eller, om utrymme där saknas, å anvisad plats därintill men ej då hunnit utöva sin rösträtt, äga rätt att avlämna sina valsedlar.

Ej må å postanstalt, då röstmottagning äger rum, tal hållas eller tryckta eller skrivna upprop till de väljande tillåtas.

Å postanstalt skall finnas exemplar av denna lag.

Där röstmottagning skall äga rum å beskickning eller konsulat, skall chefen för beskickningen eller konsulatet utfärda kungörelse angående dagar och tider samt ställe för röstmottagningen. Kungörelsen skall genom anslag samt, där så ske kan, även på annat lämpligt sätt bringas till kännedom.¹

73 §.

Vid röstningen skola användas sådana valkuvert, som avses i 60 §, samt särskilda ytterkuvert. Om beskaflenheten av kuvert och tillhandahållande därav stadgas i 96 §.

Väljaren skall personligen inställa sig hos röstmottagaren samt avlämna det med röstlängdsutdrag försedda ytterkuvertet, sedan han å detsamma inför röstmottagaren tecknat sitt namn. Sker röstningen före valdagen, skall väljaren å kuvertet teckna uppgift rörande den omständighet, som för honom enligt 70 § 2 mom. kan medföra rätt till sådan röstning.

Finnes röstlängdsutdraget vara i behörig ordning och föreligger ej anledning antaga, att väljaren är annan än den utdraget avser, samt synes, där röstningen sker före valdagen, den å kuvertet tecknade uppgiften sannolik, erhåller väljaren av röstmottagaren ett valkuvert.

Väljaren skall å plats i röstningslokalen, där hans förhävande ej må av någon kunna iakttagas, eller i anvisat enrum inlägga sin valsedel i valkuvertet och tillsluta detsamma, varefter han överlämnar det till röstmottagaren.

År valkuvertet tillslutet och utan annat märke än föreskriven ändamålsbeteckning, mottages detsamma; i annat fall skall det ej mottagas. Röstmottagaren inlägger i väljarens närvaro mottaget valkuvert i ytterkuvertet samt antecknar därå orten och dagen för avlämnandet.

I sammanhang härmed antecknas väljarens namn samt den Konungens befallningshavande, som skall verkställa röstsammanräkning för den valkrets väljaren tillhör, å en särskild förteckning, vilken föres enligt av Konungen fastställt formulär.

Därefter tillsluter röstmottagaren ytterkuvertet.¹

74 §.

Äro äkta makar båda röstberättigade, äger make, vilken röstar i den ordning, som i 70 § sägs, därvid avgiva valsedel jämväl för andra maken. För sådant fall skall valsedelsförsändelse anordnas på sätt och inom tid, som i 62 och 63 §§ sägs.

Äkta make, som vill avgiva valsedel för andra maken jämlikt denna paragraf, avlämnar till röstmottagaren valsedelsförsändelsen jämte ytterkuvert försett med sådant röstlängdsutdrag, som i 71 § sägs, rörande sistnämnda make.

Finnes att röstlängdsutdraget är i behörig ordning samt att försändelsens ytterkuvert är sådant, som avses i 63 §, och tillslutet, mottages försändelsen; i annat fall skall den ej mottagas. Röstmottagaren inlägger i avlämnarens närvaro mottagen försändelse i det med röstlängdsutdrag försedda ytterkuvertet samt antecknar därå orten och dagen för avlämnandet.

¹ Paragrafen har erhållit förestående lydelse genom denna lag.

I sammanhang härmed antecknas väljarens namn samt den Konungens befallningshavande, som skall verkställa röstsammanräkning för den valkrets väljaren tillhör, å den i 73 § omförmälda förteckning.

Därefter tillsluter röstmottagaren ytterkuvertet.¹

75 §.

Ytterkuvert, vari valkuvert eller valsedelsförsändelse inlagts, översändes av röstmottagare inom riket till den Konungens befallningshavande, som skall verkställa röstsammanräkningen, samt av röstmottagare utom riket till överståthållarämbetet. I det senare fallet skola ytterkuverten vara inlagda i omslag, och skall, där insändandet sker med post, försändelsen anordnas som värdepöst. Översändandet skall ske från röstmottagare inom riket omgående samt från röstmottagare utom riket i så god tid, att kuverten kunna beräknas vara överståthållarämbetet till handa sist dagen efter valdagen.

Ytterkuvert, som från röstmottagare utom riket inkommit till överståthållarämbetet, skall införas i särskild förteckning samt, där väljaren tillhör valkrets, för vilken överståthållarämbetet ej har att verkställa röstsammanräkning, snarast möjligt med posten vidarebefordras till den Konungens befallningshavande, som skall verkställa röstsammanräkningen.

Över ytterkuvert, som från röstmottagare inkommit till den Konungens befallningshavande, som har att verkställa röstsammanräkningen, skall särskild förteckning föras. Kuverten skola förvaras under lås.¹

Om rösternas sammanräknande och valets avslutande.

76 §.

Sammanräkning av avgivna röster verkställs av Konungens befallningshavande för varje valkrets å tid och ställe, som Konungens befallningshavande bestämmer. Sammanräkning verkställs vid offentlig förrättning, som skall påbörjas så snart ske kan, dock icke förrän å åttonde dagen efter valdagen.

Kungörelse om sammanräkningen skall senast dagen förut anslås offentligen och införas i ortstidningar.

Det åligger Konungens befallningshavande att i god tid före förrättningen tillse, att valprotokoll, röstlängd och omslag, som avses i 68 § 3 mom., inkomma från samtliga de valdistrikt, vilkas röster skola sammanräknas, samt, där så ej sker, från försumlig valförrättare infordra vad som fattas. Konungens befallningshavande verkställer även förberedande granskning av nämnda handlingar. Befinnas dessa därvid icke vara i behörigt skick, införskaffar Konungens befallningshavande, där så provas nödigt, på lämpligt sätt erforderliga upplysningar rörande anledningen härtill.¹

77 §.

1. Å utsatt tid och ställe verkställs sammanräkningen inför öppna dörrar.

2. Hava ytterkuvert inkommit från röstmottagare, räknas kuverten, och antalet jämföres med den över sådana kuvert förda förteckningen.

Inkomma ytterkuvert efter sammanräkningens början, lämnas dessa orubade, och däri inneslutna valsedlar inverka ej på valet.

3. Därefter granskas ytterkuverten och därå tecknade röstlängdsutdrag. Förekommer skälighet antaga, att ytterkuvert blivit efter tillslutandet öppnat, eller finnas flera ytterkuvert härröra från samma väljare, lämnas dessa ytterkuvert orubade, och däri inneslutna valsedlar inverka ej på valet. Lag samma vare, där väljaren icke är i röstlängden för det i röstlängdsutdraget angivna valdistriktet upptagen såsom röstberättigad eller där denne har utövat sin rösträtt vid valförrättningen.

¹ Paragrafen har erhållit förestående lydelse genom denna lag.

Övriga ytterkuvert brytas, varefter valkuverten och valsedelsförsändelserna uttagas och granskas. Därvid tillses, att valkuvert eller försändelses ytterkuvert är av föreskriven beskaffenhet och tillslutet, att valkuvertet är utan annat märke än föreskriven ändamålsbeteckning samt att å försändelsens ytterkuvert äro tecknade förklaring av väljaren ävensom vittnesintyg i behörigt skick. Förekommer ej skälighet antaga, att försändelsens ytterkuvert blivit efter tillslutandet öppnat, brytes detta, varefter tillses, att försändelsens innerkuvert är av föreskriven beskaffenhet samt tillslutet och utan annat märke än föreskriven ändamålsbeteckning. Finnas nämnda villkor uppfyllda, nedlägges valkuvertet eller försändelsens innerkuvert i en urna, i sammanhang varmed i röstlängden vid väljarens namn antecknas, att rösträtten utövats. I annat fall lägges kuvertet orubbat åsido såsom ogillt.

4. Valprotokollen uppläsa och granskas. Sigillen å omslagen jämföras med de sigill, som äro avtryckta å protokollen. Förekommer därvid ej skälighet antaga, att omslag blivit efter tillslutandet öppnat, brytes förseglingen. I annat fall lämnas omslaget orubbat, och däri inneslutna valsedlar inverka ej på valet.¹

78 §.

Efter det de kuvert, som nedlagts i en urna, uttagits ur denna, uttagas valsedlarna ur dessa kuvert och ur de från valförrättarna insända valkuverten. De sålunda uttagna valsedlarna jämte de från valförrättarna insända valsedlarna granskas, varefter Konungens befallningshavande prövar valsedlarnas giltighet och meddelar de beslut, vartill valsedlarna och protokollen, med hänsyn jämväl till enligt 76 § sista stycket inhämtade upplysningar, må giva anledning.¹

79 §.

Ogill är valsedel:

till vilken använts annat än vitt papper;

å vilken finnes något kännetecken, som uppenbarligen blivit med avsikt där anbragt;

vilken saknar väljarbeteckning;

vilken upptager väljarbeteckning å annat ställe än ovanför namnen;

vilken upptager flera än tre beteckningar ovanför namnen;

vilken annorledes än såsom första beteckning upptager kartellbeteckning, som uppförts å den i 56 § 4 mom. omförmälda lista, eller såsom första beteckning upptager dylik kartellbeteckning utan att såsom andra beteckning upptaga någon av de å nämnda lista under kartellbeteckningen uppförda parti-beteckningarna;

vilken upptager någon å omförmälda lista under kartellbeteckning uppförd partibeteckning annorledes än såsom andra beteckning under denna kartellbeteckning;

vilken icke upptager något giltigt namn; dock att då samtliga namn skola av anledning, som i 80 § andra stycket sägs, anses såsom obefintliga, valse-deln likväl skall tillgodoräknas den A-grupp, B-grupp och C-grupp sedeln jämlikt 81 § på grund av sin väljarbeteckning skall tillhöra.

Finnas i ett valkuvert två likalydande valsedlar, skall allenast en sedel räknas. Finnas i annat fall än nu sagts i ett valkuvert två valsedlar eller finnas i ett valkuvert flera än två valsedlar, äro de alla ogilla. Där i valkuvert finnes jämte valsedel annat än sådan sedel, är valsedeln ogill.¹

80 §.

Är något namn å valsedel överstruket, eller framgår med avseende å något där förekommande namn ej fullt otvetydigt, vem som därmed åsyftas,

¹ Paragrafen har erhållit förestående lydelse genom denna lag.

eller upptager valsedel namn på någon, som ej är valbar, anses sådant namn såsom obefintligt.

Är å valsedel utsatt partibeteckning, som uppförts å den i 56 § 4 mom. omförmälda lista, men har icke å sedeln, om den upptager namnen i en följd, det ena under det andra, såsom första namn, samt, om sedeln upptager särskilda efterträdarenamn, såsom första namn å dess vänstra sida upptagits namnet på någon kandidat, som å nämnda lista uppförts under den beteckningen, anses samtliga namn å valsedeln såsom obefintliga.

Finns å valsedel flera namn för själva riksdagsmannavalet än som enligt 59 § är medgivet, eller äro namn, som särskilt upptagits för val av efterträdare åt riksdagsman, flera än två, anses det eller de sista övertaliga namnen såsom obefintliga.

För val av efterträdare särskilt upptaget namn, som saknar motsvarande namn för själva riksdagsmannavalet, anses såsom obefintligt.

81 §.

1. För rösternas sammanräknande ordnas valsedlarna efter väljarebeteckning, varom i 59 § andra stycket sägs, sålunda, att valsedlar med samma första beteckning sammanföras i särskilda grupper (A-grupper).

Förekomma inom A-grupp valsedlar med en andra beteckning, ordnas A-gruppens sedlar efter sådan beteckning (B-grupper). Till A-gruppen hörande sedlar med endast en beteckning anses tillhöra en särskild B-grupp.

Förekomma inom B-grupp valsedlar med en tredje beteckning, ordnas B-gruppens sedlar efter sådan beteckning (C-grupper). Till B-gruppen hörande sedlar med endast två beteckningar anses tillhöra en särskild C-grupp.

2. a) För varje C-grupp bestämmes i erforderlig utsträckning genom särskilda sammanräkningar ordning mellan de namn å gruppens valsedlar, vilka avse själva riksdagsmannavalet.

Vid varje sammanräkning gäller valsedel allenast för ett namn.

b) Vid första sammanräkningen gäller valsedel för det namn, som står först å sedeln.

C-gruppens valsedlar ordnas i namngrupper så, att sedlar med samma första namn bilda en namngrupp.

Valsedlarna inom varje namngrupp räknas, och deras antal utgör namngruppens rösttal. Samma tal är också jämförelsetal för det namn, som står först på namngruppens valsedlar.

Det namn, vars jämförelsetal är störst, erhåller första platsen i ordningen.

c) Vid varje följande sammanräkning gäller valsedel för det namn, vilket, bortsett från namn, som redan erhållit plats i ordningen, står främst å sedeln.

Den eller de namngrupper, vilkas valsedlar vid närmast föregående sammanräkning gällde för det namn, som erhöll plats i ordningen, upplösas, och nämnda valsedlar ordnas i nya namngrupper så, att sedlar, som vid den pågående sammanräkningen gälla för ett och samma namn, bilda en namngrupp; däremot bibehållas övriga befintliga namngrupper oförändrade.

Valsedlarna inom varje nybildad namngrupp räknas och deras antal utgör namngruppens rösttal.

För de namn, för vilka finnas gällande valsedlar, beräknas rösttal och jämförelsetal.

Rösttalet för ett namn är lika med rösttalet för den namngrupp eller sammanlagda rösttalet för de namngrupper, vilkas valsedlar gälla för namnet.

Jämförelsetalet för ett namn är lika med dess rösttal, där icke namngrupp av valsedlar, som gälla för namnet, deltagit i besättandet av förut utdelad plats. Har så skett, erhålles namnets jämförelsetal genom att dela dess rösttal med det tal, som motsvarar den del namngruppen tagit i besättandet av

plats eller platser, som utdelats (namngruppens platstal), ökat med 1, eller, om flera namngrupper av valsedlar, som gälla för namnet, deltagit i besättandet av förut utdelad plats, med dessa namngrupper sammanlagda platstal, ökat med 1. Platstalet för en namngrupp beräknas sålunda, att namngruppens rösttal delas med största jämförelsetalet vid sammanräkningen närmast före namngruppens bildande.

Det namn, vars jämförelsetal är störst, erhåller plats i ordningen.

d) Bråktal, som uppkommer vid delning, beräknas i decimaler, två till antalet. Höjning av den sista decimalsiffran må ej äga rum.

3. För varje B-grupp bestämmes i erforderlig utsträckning genom särskilda sammanräkningar ordning mellan de namn å gruppens valsedlar, vilka avse själva riksdagsmannavalet. Därvid anses namnen å varje C-gruppens valsedlar förekomma i den jämlikt 2 mom. bestämda ordning och tillämpas i övrigt de i nämnda mom. angivna grunder.

4. För varje A-grupp bestämmes i erforderlig utsträckning genom särskilda sammanräkningar ordning mellan de namn å gruppens valsedlar, vilka avse själva riksdagsmannavalet. Därvid anses namnen å varje B-gruppens valsedlar förekomma i den jämlikt 3 mom. bestämda ordning och tillämpas i övrigt de i 2 mom. angivna grunder.

5. Skola två eller flera platser besättas, fördelas de mellan de olika A-grupperna sålunda, att platserna, en efter annan, tilldelas den A-grupp, vilken för varje gång uppvisar det största av nedan angivna jämförelsetal. Plats, som blivit en A-grupp tilldelad, besättes genast så, att A-gruppens första plats tillerkännes den, vars namn är det första i ordningen inom A-gruppen, A-gruppens andra plats den, som bär andra namnet i ordningen, A-gruppens tredje plats den, som bär tredje namnet i ordningen, och så vidare efter samma grund, ändå att den, som är berättigad till platsen, redan fått sig tillerkänd plats från en eller flera andra A-grupper.

Jämförelsetalet är lika med A-gruppens rösttal, så länge A-gruppen ännu icke fått sig någon plats tilldelad. Därefter beräknas jämförelsetalet för varje gång så, att A-gruppens rösttal delas med det tal, som motsvarar antalet av A-gruppen tilldelade platser, ökat med 1. Har samma person erhållit platser från två A-grupper, skall dock, vid beräkning av det antal platser, som utdelats, vardera platsen anses blott såsom en halv plats; har någon erhållit platser från 3 A-grupper, anses varje sådan plats såsom en tredjedels plats; och så vidare efter samma grund.

Har en A-grupp redan fått sig tilldelad plats så många gånger, som motsvarar de å gruppens valsedlar upptagna namn, vilka avse själva riksdagsmannavalet, varder den från vidare jämförelse utesluten.

6. Skall blott en plats besättas, tillfaller platsen den, vars namn står främst i ordningen inom den A-grupp, som, enligt vad i 5 mom. sägs, har största jämförelsetalet.

7. Mellan lika rösttal eller jämförelsetal skall, där så erfordras, skiljas genom lottning.

82 §.

Hava vid valet riksdagsmän icke blivit till föreskrivet antal utsedda, anställes ofördröjligen nytt val för besättande av den eller de återstående platserna.

83 §.

Vid rösternas sammanräknande användas av Konungen fastställda blanketter med anvisningar, och låte Konungens befallningshavande vid förrättningen föra protokoll enligt formulär, som av Konungen fastställs.

Samtliga valsedlar inläggas, de godkända och de underkända var för sig, i omslag, vilka, innan förrättningen avslutas, förses med minst två närvarandes

sigill. De sålunda inlagda valsedlarna skola förvaras intill utgången av den tid, för vilken valet gäller.

84 §.

Kan förrättningen icke på en dag bringas till slut, eller varder eljest nödigt att densamma uppskjuta eller avbryta, skola alla valsedlar inläggas i omslag, vilka förseglas under minst två närvarandes sigill. Dessa omslag jämte andra till valet hörande handlingar skola därefter läggas i säkert förvar; och må förrättningen ej ånyo företagas, innan de närvarande förvissat sig om att de åsatta sigillen äro obrutna.

85 §.

Valets utgång kungöres omedelbart genom uppläsning av valprotokollet. Med protokollets uppläsning är valförrättningen avslutad.

86 §.

Fullmakt för vald riksdagsman utfärdas av Konungens befallningshavande. Sådan fullmakt skall hava följande lydelse:

»Vid röstsammanräkning, som den (dag, månad, år) hållits för (valkretsens namn), har» N. N. »blivit utsedd till ledamot av riksdagens andra kammare för en tid av fyra år, räknade från och med den 1 januari nästkommande år» (eller om valet hållits efter fyraårsperiodens början: »för tiden till den 1 januari år»); »varom detta län- der till bevis och fullmakt.» Ort och tid.

87 §.

1. Har någon, som blivit vald till riksdagsman, av sagt sig uppdraget eller eljest avgått före utgången av den tid, för vilken han blivit vald, då skall Konungens befallningshavande ofördröjligen vid offentlig förrättning, så kungjord, som i 26 § sägs, verkställa ny röstsammanräkning inom den A-grupp, för vilken den avgångne blivit vald. Blev den avgångne vald för flera A-grupper, skall sammanräkningen ske inom den A-grupp, från vilken plats först tilldelades honom.

Vid den nya sammanräkningen tages hänsyn blott till de valsedlar, vilka upptaga den avgångnes namn och på grund därav gällde för detta namn vid den sammanräkning, då namnet tilldelades plats i ordningen inom A-gruppen. Varje valsedel gäller såsom hel röst. Med iakttagande av att namn å någon, som blivit genom valet utsedd till riksdagsman, anses såsom obefintligt, skall röstvärdet tillgodoräknas det namn, som står främst bland de för den avgångne riksdagsmannen särskilt upptagna efterträdarenamn eller, om sådant namn ej finnes, det namn för själva riksdagsmannavalet, som står främst å sedeln, eller, om ej heller sådant namn finnes, det namn, som står främst bland samtliga efterträdarenamn å sedeln. Den som erhållit högsta rösttalet inträde såsom ledamot i den avgångnes ställe. Mellan lika rösttal skilje lotten.

Efter sammanräkningens avslutande skola valsedlarna åter inläggas under försegling.

2. Lag samma vare, där riksdagsman, som blivit utsedd jämlikt 1 mom., avgått före utgången av den tid, för vilken han blivit utsedd; och skall vid den nya sammanräkningen såsom förut hänsyn tagas blott till de valsedlar, vilka upptaga den först avgångnes namn och på grund därav gällde för detta namn vid den sammanräkning, då namnet tilldelades plats i ordningen inom A-gruppen.

88 §.

Vid förrättning, som i nästföregående paragraf avses, skall Konungens befallningshavande i protokoll upptaga de föreliggande omständigheterna samt vilken på grund därav skall inträda i den avgångnes ställe. Sedan detta protokoll vid förrättningen upplästs, utfärde Konungens befallningshavande omedelbart fullmakt för den sålunda utsedde.

Sådan fullmakt skall vara av följande lydelse:

»Sedan» N. N. »blivit utsedd till ledamot av riksdagens andra kammare för (valkretsens namn) för en tid av fyra år, räknade från och med den 1 januari år» (eller om den avgångne utsetts först efter fyraårsperiodens början: »för tiden till den 1 januari år»), »men denna plats blivit ledig, har vid förrättning enligt 87 § av lagen om val till riksdagen» N. N. »blivit utsedd att inträda såsom ledamot av nämnda kammare för tiden till den 1 januari år» (eller om förrättningen hållits före fyraårsperiodens början: »för sagda tid»); »varom detta län- der till bevis och fullmakt.» Ort och tid.

89 §.

Finnes, i fall, som i 87 § avses, å där omförmälda valsedlar icke namn å någon, som kan inträda såsom ledamot i den avgångnes ställe, då skall nytt val anställas för besättande av den lediga platsen.

Samma lag vare, där fel, som på besvär över den omedelbara utgången av valet förklarats hava förelupit, är sådant, att det ej kan avgöras, vem som bör inträda i den avgångnes ställe.

Allmänna bestämmelser.

90 §.

Vad ovan är stadgat i avseende å magistrat skall i stad utan magistrat i tillämpliga delar gälla om den valnämnd, som skall finnas för sådan stad.

Valnämnd, som i första stycket sägs, skall bestå av kommunalborgmästaren i staden såsom ordförande samt två ledamöter jämte suppleanter för dem, vilka väljas för fyra år av stadsfullmäktige eller, där sådana ej finnas, av allmänna rådstugan. Valet äger rum å tid, då val till befattningar inom kommunen eljest anställs. Vad i 33—36 §§ i övrigt är stadgat i avseende å valnämnd å landet skall äga motsvarande tillämpning beträffande den valnämnd, varom nu är fråga.

91 §.

Äro i stad flera valdistrikt, skall magistraten eller i stad utan magistrat valnämnden för varje valdistrikt utse tre eller flera personer att såsom magistratens eller valnämndens deputerade vara valförrättare i distriktet. Av dessa förer den främste ordet. Protokollet över valförrättningen föres av den magistraten eller valnämnden därtill utsett.

92 §.

Om besvär över val till andra kammaren är stadgat i riksdagsordningen.

93 §.

I de ärenden rörande val till andra kammaren, varom i denna lag förmäles, må det vara envar tillåtet att, under iakttagande av behörig tid och ordning, på eget äventyr till myndighet insända handlingar i betalt brev med allmänna posten.

Vad här ovan i denna paragraf stadgas äger ej tillämpning i fråga om besvär.

94 §.

Infaller å söndag eller annan allmän helgdag tid, då anmärkning mot röstlängd, som i 42 § sägs, sist bör framställas eller då åtgärd för talans fullföljande eller bevarande sist bör företagas eller då anmälan eller annan åtgärd enligt 56 § sist bör göras, må sådant i stället ske å nästa söckendag.

95 §.

Valnämnden eller magistraten åligger ombesörja, att de anordningar, som avses i 60 §, ordentligen verkställas.

Kostnaden för dessa anordningar och för kungörande, som åligger valnäm-

